

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Vtrum quodlibet peccatum mortale sit specialiter prohibitum in die festo,
ita vt illud committens necessario teneatur in confessione explicare
circumstantiam diei festi. punct. 9

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

PUNCTUM VIII.

An quodcumque iuramentum in die festo prohibitum sit?

- 1 Proponitur prima sententia affirmans.
- 2 Explicatur secunda sententia negans.
- 3 Media via dicitur, & affirmatur iuramentum iudiciale, & illud quo contractus firmantur prohibere.
- 4 Quoties iudicium, vel contractus celebrari potest die festo, & iuramentum praestari potest.

Affirmat Panormit. *cap. 1. de Veris, num. 8. & clarius, cap. ult. num. 18. eod. tit.* Mouetur, quia in *dicto, cap. 1.* aequè prohibetur iuramentum, ac prohibetur mercatus, & iudicium, sed ex prohibitione absoluta mercatus non solum mercatus publicus, & solennis, sed etiam particularis prohibetur, & ex absoluta prohibitione iudicij non solum iudicium in causa criminali, sed etiam in civili interdicitur. Ergo ex absoluta prohibitione iuramenti, non solum iuramentum iudiciale, sed etiam extraiudiciale debet esse prohibitum. Secundò, in *suprad. cap. 1.* excipitur iuramentum pro pace, hoc est iuramentum factum ad componendam aliquam litem, & remouenda iurgia, concordiamque inter aliquos firmendam; sed hoc iuramentum, vt de se constat, extraiudiciale est. Ergo prohibitio antecesserit facta de iuramento extraiudicali erat. Aliàs frustraneam hanc exceptionem iuramenti pro pace faceret. Tertio, si solum iuramentum iudiciale in die festo prohibuitur esset, sufficeret Pontifex illud expresserat sub nomine placiti; siquidem est vnus ex actibus iudicij ad cognitionem causae, decessionem litis, & sententiam pronuntiandam requisitus; sed non obstante illa expressione post factam placiti prohibitionem, prohibet iuramenta. Ergo signum est prohibuisse ibi iuramenta extraiudicialia, aliàs superflue adderet illam iuramentorum prohibitionem, cum iuramenta iudicialia sub nomine placiti essent prohibita.

2 In contrarium procedit Caiet. *2. 2. quæst. 122. art. 4. §. secundum* affirmat namque prohibitionem factam in *suprad. cap. 1.* de iuramentis intelligi debere de solis iuramentis iudicialibus. Et probat; tum quia interpretatio faciendâ est iuxta subiectam materiam, quæ erat de iudiciis. Tum quia absurdum est affirmare quodlibet iuramentum licitum, & honestum, esse peccatum; sed quod in die festo emittatur, & quodlibet iuramentum illicitum duplex peccatum esse. Aliud contra religionem iuramenti, aliud contra festi observationem. Tum denique, quia superiores rationes Panormit. non videntur. Non prima, dei enim potest aequè generalem esse prohibitionem iuramenti, ac est prohibitio placiti, ac proinde comprehendere iuramentum tam in causa criminali, quam in civili. Negatur tamen extendi ad iuramentum extraiudiciale; quia non videtur text. hanc extensionem expostulare. Ad secundam concedi potest non fuisse necessariam illam exceptionem iuramenti pro pace, sed exempli gratia appositam esse, vt sub illa exceptione intelligeretur quodlibet iuramentum pium esse comprehensum. Ad tertiam dicitur sub prohibitione placiti iuramentum iudiciale prohiberetur esse, sed maioris claritatis gratia expressum fuisse; sicuti sub nomine placiti sententia ad mortem, & ad pernam comprehensa erat; nihilominus tamen expressa fuit; quia vt ait *Glossa* ibi, illa sententia maximè prohibetur: sic dicendum est de iuramento.

3 Inter has extremas sententias media via mihi tenenda videtur, cum Suarez, *lib. 2. de festis, cap. 30. num. 17.* Fagund. *de quinque Ecclesiæ præceptis, lib. 1. cap. 13. num. 29.* Affirmo namque non solum iuramenta iudicialia, sed etiam extraiudicialia prohiberi, non tamen omnia, sed ea quibus firmantur contractus, & conuentiones sub nomine mercatus prohiberi. Facta enim prohibitione illorum contractuum merito prohibetur iuramentum quod illis accedit. Quod autem prohibitio iuramenti non solum de iuramento iudicali, sed de iuramento firmante contractus prohibitos intelligendum sit, probatur; quia text. aequè prohibet mercatum, & iudicium, & statim subdit iuramenti prohibitionem. Ergo debet intelligi de iuramento respiciente iudicium, & respiciente mercatum; quia nulla apparet ratio, ob quam vni potius, quam alteri applicetur. Ex quo fit si die festo contractum aliquem prohibuit illo die factas, & iuramentum exprimeret, quia duplex peccatum commissisti: sic Fagund. *num. 30.*

4 Aduerte tamen quotiescunque iudicium, vel contractus, die festo celebrari potest, & iuramentum licet praestari. Tum quia est eadem ratio; tum quia concessio principi, & accessoria conceduntur: sic Suarez & Fagundez *suprà.*

PUNCTUM IX.

Vtrum quodlibet peccatum mortale sit specialiter prohibitum in die festo, ita vt illud committens necessariò teneatur in confessione explicare circumstantiam dici festi?

- 1 Affirmant plures.
- 2 Tenenda tamen est contraria sententia.
- 3 An aliqua culpa contra religionem saltem committatur? Placeat aliquibus committi. Probabilis est oppositum.
- 4 Satisfit argum. num. 1. adductis.
- 5 Non peccat aduersus præceptum seruandi festum, si in ludis, & comestationibus diem consumas.
- 6 Ex præcepto seruandi festum non abigitur contritionem, amorem Dei, aliisque opera charitatis exercere, tamesi in peccato existas.

1 Graues Doctores affirmant, præcipuè Ioann. Med. *cod. de Toros. quæst. 10. & 19.* & Cordub. aliis relatis, in *quæst. lib. 1. quæst. 6.* vbi plures refert. Suar. Fagund. Gutierrez. & alij pro nostra sententia referunt; & videtur esse aperta sententia D. Thom. *2. 2. quæst. 122. art. 4. ad 3.* vbi dicitur opera feruitia, & peccata contrariari obseruantie Sabbati, quatenus impediunt applicationem hominis ad diuina, & quia magis impeditur homo à rebus diuinis per peccatum, quam per opus feruile, magis peccatum huic præcepto contrariatur. Deinde probari potest ex *1. consideret. ad poenit. dist. 5.* vbi circumstantiam temporis explicandam in confessione dicit, esse, si commissum peccatum fuit tempore orationi constituto, aut in festiuitate Sanctorum, & in tempore ieiunij; clausus in *cap. 1. de Feriis*, vbi dicitur omnes dies Dominicos à Vespera in Vesperam cum omni veneratione decernimus obseruari, & ab omni illicito opere abstinere. Neque deest ratio pro hac sententia, quia festum institutum est ad colendum Deum, & honorandum, ac peccato maximè inhonoratur. Ergo peccatum contrarium est huic præcepto. Et confirmos quia negari non potest speciale repugnantiam cum ratione habere, vt tempus destinatum ad laudandum Deum in peccatis insumas, sed quod cum ratione pugnat, peccatum est. Ergo est speciale peccatum commissum in die festo. Item de loco ad tempus, & de tempore ad locum validum est argumentum, *leg. in. ff. si certum petatur.* & ibi Doctores *de leg. fin. de Tricens.* Ica peccatum commissum in loco sacro est sacrilegium. Ergo etiam commissum in tempore sacro sacrilegium erit. Deinde peccatum videtur opus feruile, & consequenter sub prohibitione abstinendi ab operibus feruilibus conueniri; peccator enim efficitur seruus demonis, quia ei quis seruit, cui obedit, vt dicitur. *ad Rom. 6. & 2. Petri 2.* Ergo peccatum constituens seruum, opus est feruile.

2 Nihilominus tenenda est contraria sententia his temporibus communior, scilicet peccare in die festo non esse specialiter prohibitum hoc præcepto, neque necessariò manifestandum: sic Nauar. in *dicto cap. consideret. de poenit. dist. 5. in princ. n. 22.* Couart. *Alma mater, t. p. 5. n. 3. & lib. 4. var. cap. 19. in fin. Gutierrez. lib. 1. canon. quæst. cap. 3. in 9. Suar. 1. de relig. lib. 2. de festis, cap. 18. n. 3.* Azor. *2. p. in lit. moral. lib. 1. cap. 28. quæst. 10.* Bonac. *de tertio decal. præcepto, disp. 5. q. vnica, p. 1. in princ.* & alij plures apud præcitos Doctores.

Ratio huius conclusionis est; quia materia huius præcepti, seu quod in hoc præcepto mandatur, est sola cessatio ab opere feruili, sed peccatum de se non est opus feruile; quia de se non est opus mechanicum, & manuale; aliàs, & peccatum intantum dici posset opus feruile. Quod autem peccator per peccatum seruus demonis efficiatur, illa est seruitus metaphorica, & improprie, siquidem propriam libertatem, & dominium propriarum actionum non tollit; non igitur est sufficiens ad constituendum opus feruile. Item malitia adueniens actionibus liberalium artium, quales sunt legere, docere, scribere, non mutat earum naturam. Si igitur ex sua natura non sunt opus feruile, neque ex malitia illis adueniente esse poterunt. Deinde opera feruilia, aut liberalia in die festo prohibita in aliis diebus profectis licent. At peccatum nunquam licet. Ergo peccatum de se non est hoc præcepto specialiter prohibuit. Denique cultus, qui hoc præcepto specialiter prohibuit. Denique cultus, qui hoc præcepto mandatur, est sola Missæ auditio, & ab opere feruili cessatio; sed per quodlibet peccatum non impeditur Missæ auditio, neque ab opere feruili cessatio. Ergo quodlibet peccatum non est contrarium cultui diuino mandato. Ergo non pugnat cum hoc præcepto. Fateor tamen contrarium esse fini huius præcepti, qui est Deo vacare, & totum illum diem in ipsius honorem transigere, cui fini quilibet actio peccaminosa opponitur. At cum finis præcepti non cadat sub præceptum, vt est recepta omnium sententia; efficitur sanè peccatum non cadere sub hoc præcepto obseruandi festa; quia non cadit sub audicione Missæ, nec sub cessatione ab opere feruili.

3 An autem culpam venialem contra religionem committat peccans in die festo? Affirmare videtur Caiet. in *sum. verbo dies festus, Anmilla lib. 2. de festis, cap. 18.*

Quæ causæ excusent ab huius præcepti observatione.

- 1 Expenduntur opera, quæ ob religionem excusantur, tametsi aliâs servilia essent.
- 2 Ex causa pietatis qui excusantur.
- 3 Expenduntur qui sint excusati ex causa necessitatis publicæ, vel privatæ, propriæ, vel alienæ.
- 4 Supradictæ causæ religionis, pietatis, & necessitatis debent esse moraliter certæ, ut excusent.
- 5 Qui excusantur ex dispensatione, & qui possunt dispensare.

Variæ sunt causæ excusantes ad 4. capitulum, eas reducere possumus, religionem scilicet, pietatem, necessitatem, & dispensationem. Et causa religionis excusantur opera diuino cultui seruientia; hæc autem sunt in triplici differentia, quædam per se diuino cultui inferuntur, alia præparant ad illum, alia remouent, & per accidens conducunt. Quæ per se diuino cultui inferuntur, licita sunt; quia tunc dici non possunt propriè seruilia, cum per illa non hominibus, sed Deo seruiatur. Unde licitum est deferre cracem, organa, & cymbala pulsare, aliisque musicis instrumentis vri: sic omnes Doctores. Quæ verò præparant diuinum cultum non debent fieri die festo, si ante præuenti possunt; quia sunt actiones de se communes hominum seruicio. At si ex industria in die festo fiant, non videtur culpam venialem excedere seculo contemptu, aliisque circumstantiis extrinsecis. Quia huiusmodi actiones ex coniunctione diuini cultus amittunt maximam ex parte rationem seruientis; à qua de causa earum labor solum culpam venialem constituit: sic Caiet. in sum. verbo festorum violatio, & 2. 2. quest. 122. art. 4. Suar. 2. 2. de relig. lib. 2. de festis, cap. 21. num. 11. Azor. 2. p. insti. moral. lib. 1. cap. 28. q. 5. Fagundez lib. 1. de quinque Eccles. præcept. cap. 14. num. 4. Bonac. disp. 5. de tertio decal. præcept. quest. unica, p. 3. num. 6. & alij. Ex qua doctrina ferè omnes relati Doctores inferunt solum culpam venialem esse absque rationabili causa die festo panes azimos coquere, templum verrere, parietes illius tapeibus ornare, tabularum facere in templo à solemnitate peritum, publicas vias mundare, si futura est processio, & alia eiusmodi, quia hæc ob coniunctionem diuini cultus leuis materia reputantur. Dixi si absque rationabili causa fiant die festo, cum possint die profesto præueniri: nam si aliqua causa rationabilis intercedit, qualis est si die profesto non commode reperiantur, qui hæc opera præstent, vel paramenta non fuerint commode tempore subministrata, vel sacrista oblitus est præuenire, tunc cesset omnis culpa: sic Bonac. Azor, Fagundez, Suar. locis citatis. Alia verò opera diuino cultui remouent, & per accidens conducunt iniquam licentiam die festo; quia hæc indifferentia sunt, vt cultui diuino, & hominum corporali seruicio inferuntur: ac proinde de solum ex relatione operantis, & non ex se diuinum cultum spectant; eaque de causa per se seruilia sunt, & illicita sic Suar. di. cap. 2. n. 2. Nauarr. cap. 13. num. 4. Fagundez lib. 1. de quinque Eccles. præcept. cap. 14. num. 6. Bonac. disp. 5. de tertio decal. præcept. quest. unica, p. 3. num. 6. Reginald. praxi, lib. 19. num. 48. & alij apud ipsos. Quæ propter non heet colore agros Ecclesie, portat lapides ad illius ædificium, illam construere; nisi forte Ecclesia ita indigeat his subsidiis, vt absque illis grauem iacturam patiarur, vel Episcopus ob pietatem licentiam laborandi concedat: sic Azor. p. insti. moral. cap. 28. q. 4. S. tertio, Faguna Bonac. Suar. & alij supra.

2 Ex causa pietatis excusantur sepelientes mortuos, curantes infirmos, & quæcumque alia opera de se pia exercentes. Quia hæc est pia necessitas quocumque tempore permittitur. At nequaquam excusantur, qui vt faciunt loco publico, vel pio laborant; non enim licet congerere ligna & lapides pro loco publico, & pio ædificando, vias publicas pro viarioribus sternere, quia hæc omnia per se sunt seruilia, & solum ex intentione operantis sunt pia, & religiosa, quæ intentio non sufficit ad honestandam actionem. A his licet erant laborare die festo, vt ex iure acquisito elemosinam pauperibus erogaret, quod non est dicendum; quia opera præcepta postponenda non sunt supererogatoris: sic Eman. Rodrig. sum. cap. 121. num. 1. & 2. Bonac. di. p. 3. n. 7. & consentiunt Nauarr. Reginald. Caiet. & alij, num. præcedenti relati. Tametsi Eman. Saa, verbo festum, n. 6. in ead. complet. contrarium videtur sentire. Inquit enim, excusantur laborantes pro loco pio, & publico. Sed est intelligendum, si tali labore grauius indiget locus pius, aut publicus, aut dispensatio Prælati accedit, quæ facile est concedenda.

3 Ex causa necessitatis tam priuatæ, quam publicæ, tam propriæ, quam alienæ plures excusantur. Quia Ecclesia non intendit cum tanto detrimento legum suarum observationem: sic Doctores omnes in seqq. referendi.

Ex hoc ergo capite excusantur. Primò parantes ea, quæ ad cibum, & potum deseruiunt, tametsi superflua sint & potius ad

cap. 18. n. 26. Quia dies festus sanctificatus est, & consecratus ab Ecclesia in diuinum cultum. Ergo quodam modo pbluatur, & violatur actione peccaminosa, sicut aliis peccatis commissis in templo, templum Dei violatur. At credo nullam contra religionem peccatum committi, tametsi intra eandem speciem grauius. Priorem partem probosquia non potest esse opus contra religionem, peccatum, nisi ex ipsamet religione prohibeatur. At ex religione seruandi festa non prohibetur peccatum, quatenus peccatum non est, sed solum opus seruile. Ergo peccatum quatenus talis, non est contra religionem festi. Adde, si contra religionem peccaret, qui die festo futurum committeret, posset tamen esse grauius furti, vt merito peccatum mortale contra religionem fieret; quæ enim ratio esse potest quominus crescere non possit vsque ad mortale talis oppositio? Quod autem intra eandem speciem grauius peccet, qui peccat in die festo, quàm qui peccat in profesto clarum est, nam hæc grauius ex multis capitibus confurgit, tum ex qualitate personæ, tum ex cognitione beneficiorum, tum ex circumstantia loci, tum temporis, &c.

4 Argumenta n. 1. adducta non vrgent. D. Thom. namque explicari potest de contrarietate ad finem præcepti, cui peccatum fit graue sit, magis opponitur; quàm opus seruile, non tamen admittenda est doctrina de contrarietate formali ad ipsum præceptum ob rationes dictas. Ad cap. consideret, respondeo loqui de consilio, non de præcepto sic explicat Cuiet. di. cap. 31. num. Suar. cap. 18. num. 17. Nauarr. in di. cap. consideret, num. 32. & alij passim. Adde circumstantiam temporis sepe efficere posse circumstantiam necessitatis confitentiam, vel ratione scandali, vel ratione contemptus, vel si opus ipsum, quo peccatur, seruile sit. Ad textum, in cap. 1. de Peris, dico tibi non esse sermonem de opere illicito vtneque; sed in tali materia, quæ observationem festi violat. Ad rationem concedo festum institutum esse ad Deum colendum, non quibuscumque medijs ex præcepto, sed solum duobus, scilicet auditione Missæ, & cessatione ab opere. Peccatum ergo est siui honorandi Deum opponatur, quia tamen medijs præceptis non opponitur, ideo non est contrarium formaliter huic præcepto. Ad confirmat onem nego specialiter repugnantiam oppositam religioni habere cum ratione peccatum commissum in die festo, potius quàm in die profesto, concedo tamen habere specialem; seu maiorem repugnantiam oppositam illi virtuti aduersus quam peccatum est. Ad secundam confirmationem concedo de loco ad tempus validum esse argumentum in iis; quæ in vtroque prohibentur: ac sicut non omnia peccata facta in die festo sunt prohibita, sed peccata quæ sunt opera seruilia, sic neque omnia peccata in loco facta prohibentur, sed quæ immunitati illius loci obstant. Ad tertiam confirmationem tam dictum est peccatum improprie dici opus seruile; hoc autem præcepto opus seruile proprium, quale est corporale, manuale, mechanicum prohibetur, non tamen opus seruile spirituale, improprium, & metaphoricum, quale est peccatum.

5 Ex hac doctrina inferitur, primò te non peccare aduersus hoc præceptum, tametsi totum diem festiuum in ludis, conuersionibus, & obiectibus consumas, modo rem facram audias, & ab opere seruili abstineas; quia alia præcepta actiones non sunt magis in die festo, quàm in profesto prohibita. Neque obstat D. August. lib. decem chordis, cap. 3. vbi sic ait: Melius fuerit Iudæus in Sabbato in agro suo aliquid vtilis, quàm si in teatro seduciosus existeret, & melius feminam eorum in die Sabbati lanam faceret, quàm quod tora die naemonis impudici saltarent. Ergo minus peccatum est ludis, conuersionibus, aliisque prauis actionibus vacare, quàm operi seruili inhære. Non, inquam obstat. Fateor namque minus malum esse seruilia opera facere, quàm actiones relatas ab August. exercere, sed nego esse minus malum aduersus religionem debitam diei festo; quia aliarum actionum cessatio ex religione non debetur; non enim diei festo debetur absentia illarum actionum, sed aliunde prouenit obligatio. At absentia ab opere seruili diei festo, eiusque sanctificationi debetur; eaque de causa aduersus observationem festorum minus malum est operi seruili inhære, quàm aliis prauis actionibus incumbere, tametsi secundum se minus malum sit. Nauarr. cap. 6. num. 10. Azor. 2. p. lib. 1. cap. 38. quest. 10. Suar. lib. 2. de festis, c. 18. n. 2. & seqq. Bonac. di. p. 5. de tertio decal. præcepto, q. unica, p. 2. n. 4. Fagund. lib. 1. de quinque Eccles. præceptis, cap. 14. n. 30. & alij apud ipsos.

6 Inferitur secundò te obligatum non esse ex præcepto seruandi festa, contritionem, amorem Dei super omnia, aliisque pietatis opera exercere; tametsi in peccato existas. Quia vt dictum est punct. 4. ex nullo iure habetur te diebus festis obligatum esse alio cultu honorare Deum, quàm auditione Missæ, & cessatione ab operibus seruilibus; sed hæc sufficienter fieri possunt, tametsi in peccato existas, neque contritionem habeas; alia opera pietatis exerceas. Ergo ad illa exercenda non tenentur: sic Doctores num. præcedenti relati.

EXCUSANTUR
CON.